

تحلیلی از آمار واقعی واردات ایران از چین

حسن ثاقب، مدیر گروه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی خارجی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

تعادل

آمار مقدماتی گمرک کشور برای نه ماهه اول سال نشان می‌دهد که کل واردات کشور حدود ۳۸/۵ میلیارد دلار است. ۹۱۸۹ میلیون دلار (۲۴/۰ درصد) از امارات متحده عربی و ۸۹۷۸ میلیون دلار (۲۳/۳ درصد) از چین وارد شده است. در مجموع حدود ۱۸/۲ میلیارد دلار، بیش از ۴۷ درصد واردات، از دو کشور فوق صورت می‌گیرد. اما واقعیت آن است حضور کالاهای چینی در بازار ایران بیش از رقم فوق است. بخشی از کالاهای چینی از طریق امارات متحده عربی و به صورت صادرات مجدد وارد کشور می‌شوند.

آخرین آمار منتشره بانک جهانی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۳، صادرات چین به ایران ۱۴ میلیارد دلار و واردات چین از ایران ۲۵/۴ میلیارد دلار بوده است. در همین سال صادرات چین به امارات متحده عربی بیش از ۳۴ میلیارد دلار بوده است که بخش اعظم آن به دیگر کشورها مجدداً صادر می‌شود و یکی از مقاصد صادراتی آن کشور ایران است. این کالاها بدون فرآوری یا تغییر اضافی، از طریق بنادر، مناطق آزاد یا انبارهای تحت حفاظت گمرک امارات متحده عربی و بدون پرداخت حقوق گمرکی دوباره به ایران صادر می‌شوند.

بر اساس همین آمار تجاری منتشر شده بانک جهانی، حدود یک چهارم صادرات امارات متحده عربی به جهان به صورت صادرات مجدد بوده است. طی دهه اخیر هند و ایران همواره مهمترین مقاصد صادرات مجدد کشور مذکور بوده‌اند؛ این دو کشور حدود نیمی از صادرات مجدد کشور امارات متحده عربی را جذب کرده‌اند.

بر اساس آمار موجود، در سال ۲۰۱۱ از کل صادرات ۲۵۲ میلیارد دلاری امارات متحده عربی، حدود ۵۷ میلیارد دلار (تقریباً یک چهارم) به صورت صادرات مجدد بوده است که به ترتیب ۲۵ درصد آن به هند و ۲۲ درصد به کشور ایران صادر شده است. در این سال از کل صادرات ۱۴/۲ میلیارد دلاری امارات متحده عربی به ایران حدود ۱۲/۹ میلیارد دلار، صادرات مجدد بوده است؛ به عبارت دیگر بیش از ۹۰ درصد صادرات امارات متحده عربی به ایران، صادرات مجدد است. روند سال‌های منتهی

به سال ۲۰۱۱ به همین صورت بود و می‌توان تصور نمود که پس از سال ۲۰۱۱ نیز به همین گونه بوده است.

بنابراین همواره بیش از ۹۰ درصد واردات ایران از امارات متحده عربی - بعنوان مهمترین کشور تامین‌کننده نیازهای وارداتی ایران- را کالاهای کشورهای دیگر تشکیل می‌دهد که به دلایل مختلف از جمله عدم وجود امکانات ترانزیت کالا، هر ساله از طریق امارات متحده وارد ایران می‌شود. قبل از تحریم‌ها و گسترش حضور کالاهای چینی در ایران، بیشتر اقلام وارداتی از امارات را کالاهای اروپایی و امریکایی تشکیل می‌داد، اما پس از تحریم‌ها و محدودیت‌های ایجاد شده، کالاهای چینی سهم بالاتری را در صادرات مجدد امارات متحده عربی به ایران دارد.

به طور معمول، بانک جهانی به عنوان یکی از مرکز مهم انتشار آمار تجارت کشورها، صادرات و واردات ناخالص کشورها را اعلام می‌کند و آن را ملاک محاسبات شاخص‌های مختلف برای بیان وضع تجاری کشورها قرار می‌دهد. البته در سال‌های اخیر حسب گزارش کشورها، صادرات مجدد را به صورت جداگانه اعلام می‌نماید، اما گزارشی از کشور مبدأ صادراتی ارائه نمی‌دهد. با این حال گمرکات برخی کشورها مانند چین با راه‌اندازی سیستم‌های جدید و با هدف تسهیل برنامه‌ریزی‌های تجاری، مقصد نهایی کالاهای صادراتی خود را گزارش می‌نمایند. در گزارش ارائه شده گمرک ایران، کشور صادرکننده نهایی مدنظر قرار می‌گیرد. لذا همانطور که اشاره شد با توجه به اینکه بخشی از کالاهای چینی از طریق امارات متحده عربی وارد بازار ایران می‌شود، میان آمار صادرات گمرک چین به ایران و آمار واردات گمرک ایران از چین، اختلاف وجود دارد. در هر حال، باید پذیرفت که بخش زیادی از واردات ۹/۲ میلیارد دلاری ایران از امارات متحده عربی، در نه ماهه اول سال جاری را، کالاهای چینی تشکیل می‌دهد. بنابراین، می‌توان گفت سهم کالاهای چینی در بازار ایران بیش از سهم ۲۳/۳ درصدی گزارش شده توسط گمرک کشور است.